EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 23.08.2005
KOM(2005) 385 galutinis

KOMISIJOS PRANEŠIMAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

DĖL EUROPOS BENDRIJŲ SKOLINIMOSI IR SKOLINIMO 2004 m.

{SEK(2005) 1053}

TURINYS

Įvadas

1. SKOLINIMASIS 2004 m. 3

2. SKOLINIMAS ES NEPRIKLAUSANČIOSE VALSTYBĖSE 4

2.1. Apžvalga 4

2.2. Bendrijos makrofinansinė parama 4

2.3. EIB skolinimas Vidurio ir Rytų Europoje, Vidužemio jūros regione, Azijoje, Lotynų Amerikoje ir Pietų Afrikos Respublikoje 2004 m. 5

2.3.1. EIB tikslai ir prioritetai 5

2.3.2. Skolinimas 6

2.3.3. Rizikos pasidalijimas 6

2.3.4. Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis 6

2.4. Lomė ir Kotonu konvencijų valstybės signatarės: skolinimas 7

3. SKOLINIMO POVEIKIS BIUDŽETUI 7

3.1. Biudžeto garantijos 7

3.2. Palūkanų subsidijos 8

3.3. Rizikos kapitalas 8

ĮVADAS

Tarybos sprendimuose, kuriuose nustatomos įvairios Europos Bendrijų skolinimo priemonės, reikalaujama, kad Komisija kiekvienais metais informuotų Tarybą ir Parlamentą apie tokių priemonių panaudojimą.

Kalbant apie skolinimą už Bendrijos ribų, 1997 m. ir 2000 m. priimtuose sprendimuose[1] reikalaujama, kad Komisija kasmet informuotų Tarybą ir Parlamentą apie situaciją, susijusią su Europos investicijų banko (EIB) paskolomis su Europos Sąjungos biudžeto garantija Vidurio ir Rytų Europoje, Viduržemio jūros šalyse, Lotynų Amerikoje, Azijoje ir Pietų Afrikos Respublikoje. Tie patys įsipareigojimai buvo imti taikyti kitiems sprendimams (nuorodos į sprendimus pateikiamos išnašoje nr. 4).

Siekiant pateikti reikiamą informaciją, šioje ataskaitoje aprašomos operacijos kiekviename konkrečiame regione. Kad būtų visapusiškai apibūdinta skolinimo veikla, ataskaitoje taip pat pateikiama trumpa santrauka apie makrofinansinę paramą, kurią Bendrija suteikė trečiosioms šalims, ir apie palūkanų subsidijas bei garantijas, susijusias su Bendrijos paskolomis. Be to, joje pateikiama informacija apie Euratomo skolinimo veiklą.

Su šia ataskaita susijusios lentelės yra pateiktos Komisijos personalo darbo dokumente. Tekste pateikiamos nuorodos į lenteles yra nuorodos į personalo darbo dokumentą (priedą).

1. SKOLINIMASIS 2004 M.

Norėdama finansuoti Tarybos patvirtintą skolinimą, Komisija yra įgaliota atitinkamos Bendrijos (EAPB, EB, Euratomo) vardu skolintis lėšų kapitalo rinkoje. Tačiau kadangi Naujosios Bendrijos priemonės (NBP) limitai buvo visiškai išnaudoti ir EAPB sutarties galiojimas baigėsi 2002 m., tai pagal šias priemones 2004 m. nebuvo pasiskolinta jokių lėšų. 2004 m. buvo vieną kartą pasiskolinta lėšų makrofinansinei paramai, kad būtų galima suteikti paskolą Bosnijai ir Hercegovinai. Pagal Euratomo paskolų priemonę buvo pasiskolinta du kartus, siekiant finansuoti paskolas atominei elektrinei Bulgarijoje.

Nepaisant pirmiau paminėtų veiksnių, bendras Europos Bendrijų ir EIB skolinimasis 2004 m. padidėjo 18,8 % iki 49,9 mlrd. EUR, palyginti su 42,1 mlrd. EUR praėjusiais metais (žr. 1.1 lentelę), daugiausia dėl padidėjusio EIB skolinimosi.

Atsižvelgiant į grąžinamas lėšas, anuliavimus ir valiutos kurso svyravimus, bendra negrąžinta skolinimosi suma 2004 m. gruodžio 31 d. sudarė 216,6 mlrd. EUR, t. y. 10,3 % daugiau nei 2003 m. (žr. 1.2 lentelę).

Skolinimosi suskirstymas pagal valiutą (žr. 1.3 lentelę) rodo, kad skolinimasis eurais nuo 54,9 % visų išmokų 2003 m. sumažėjo iki 44,9 % 2004 m., tuo tarpu išmokos kitomis Bendrijos valiutomis sumažėjo nuo 19,1 % iki 13,0 %. Ne Bendrijos valiutoms teko didesnė skolinimosi dalis – ji padidėjo nuo 26,0 % iki 42,0 % bendro skolinimosi. Išmokos JAV doleriais padidėjo nuo 23,0 % iki 41,6 % dėl didelės rinkos paklausos, labai mažų palūkanų normų ir susilpnėjusio JAV dolerio kurso euro atžvilgiu.

---

[1] Sprendimas 97/256/EB dėl pirmojo bendrojo įsipareigojimo ir 2000/24/EB su pakeitimais dėl antrojo įsipareigojimo.

Mažos palūkanų normos ir ekonominis bei finansinis neapibrėžtumas paskatino Europos institucijas ir toliau pirmenybę teikti kintamos normos paskoloms. Toks skolinimasis sudarė 100 % 2004 m., palyginti su 99,3 % 2003 m.

Paskutinė pagal NBP paskolinta suma buvo grąžinta 2004 m. pabaigoje.

2. SKOLINIMAS ES NEPRIKLAUSANČIOSE VALSTYBĖSE[2]

2.1. Apžvalga

Valstybėms ne narėms, sudariusioms bendradarbiavimo sutartis su Bendrija, teikiama įvairių rūšių finansinė parama, atsižvelgiant į atitinkamas geografines teritorijas ir keliamus tikslus. Paprastai tai būna dvišalės paskolos (makrofinansinė parama arba mokėjimų balanso parama), kuriomis Bendrija padeda atkurti šalies makroekonominį balansą. Komisija administruoja šias finansines operacijas pagal Tarybos sprendimus.

Kitais atvejais paskolos suteikiamos kaip tiesioginis individualių projektų finansavimas arba kaip paskolos bankams, kurie savo ruožtu skiria lėšas mažesniems vietiniams projektams. EIB šioms paskoloms administruoti taiko savo įprastas sąlygas, paprastai su Sąjungos biudžeto garantija.

Euratomo paskolų priemonė gali būti naudojama finansuoti operacijoms valstybėse narėse ir tam tikrose valstybėse ne narėse, kai priimamas sprendimas (tai taikoma Armėnijai, Bulgarijai, Čekijai, Vengrijai, Lietuvai, Rumunijai, Rusijai, Slovakijai, Slovėnijai ir Ukrainai).

Geografiniai regionai, kuriuose Bendrija vykdo skolinimo veiklą, yra išvardyti priede (žr. 2.1 lentelę).

2.2. Bendrijos makrofinansinė parama

Makrofinansinė parama, teikiama paskolų forma, yra išskirtinė. Ji yra susijusi su tarptautinės bendruomenės pastangomis suteikti kartu su Bretton Woods institucijomis mokėjimų balanso paramą tam tikroms šalims, susiduriančioms su pereinamojo laikotarpio makroekonominiais sunkumais. Bendrijos parama daugiausia teikiama kaimyniniams regionams – Vidurio ir Rytų Europai, Vakarų Balkanų ir Kaukazo šalims. Išmokos suteikiamos su sąlyga, kad šalys gavėjos laikosi makroekonominio stabilizavimo ir struktūrinių reformų tikslų. Esant tokioms aplinkybėms, kiekvienais metais vykdomų operacijų skaičius yra ribotas, todėl sunku tinkamai palyginti skirtingais metais suteikiamą paramą.

Pagal šią priemonę išmokėtos dotacijos ir paskolos nurodytos priede (žr. 2.2 lentelę). Be to, informacija pateikiama ir metinėje Komisijos ataskaitoje apie mikrofinansinės paramos įgyvendinimą trečiosiose šalyse[3].

---

[2] Bendrijos valstybėms narėms paskolų neteikė. Kadangi dešimt naujųjų valstybių narių įstojo į ES 2004 m. gegužės 1 d., nuo šios dienos paskolos su garantija šioms šalims nebebuvo laikomos išorės veiksmais.

[3] KOM(2005) 245 ir jo priedas SEK(2005)747.

2.3. EIB skolinimas Vidurio ir Rytų Europoje, Viduržemio jūros regione, Azijoje, Lotynų Amerikoje ir Pietų Afrikos Respublikoje 2004 m.[4]

2.3 skirsnį sudaro 2004 metinė ataskaita, kuri bus pateikta Europos Parlamentui ir Tarybai pagal Tarybos sprendimo 2000/24/EB su pakeitimais 2 straipsnį.

2.3.1. EIB tikslai ir prioritetai

Vidurio ir Rytų Europoje 2004 m. Bankas vėl aktyviai veikė, nors po 2004 m. gegužės 1 d. plėtros šalių, kurios gali būti finansuojamos pagal pasirengimo stojimui sutartis, sumažėjo. Po šios datos Bankas toliau tęsė veiklą likusiose stojančiose šalyse ir šalyse kandidatėse (Bulgarijoje, Rumunijoje, Kroatijoje ir Turkijoje) bei toliau rėmė investicijas į įvairius Vakarų Balkanų šalių sektorius (infrastruktūros, MVĮ, mikrofinansų ir t. t.).

2004 m. Bankas vykdė operacijas pagal specialią skolinimo priemonę atrinktiems aplinkosaugos projektams Rusijos Baltijos jūros baseine ir tuo pat metu ruošėsi naujoms operacijoms pagal įsipareigojimą Rusijoje, bei primą kartą – Baltarusijoje, Moldovoje ir Ukrainoje[5].

EIB teikia pirmenybę komunikacijų ir energetikos sektorių atnaujinimui, modernizavimui ir plėtrai, ypatingą dėmesį skirdamas transeuropiniams tinklams (TT), pagrįstiems kelių ir geležinkelių koridoriais, kuriuos Europos transporto ministrų konferencija įvardijo kaip vidutinio laikotarpio plėtros prioritetus.

Siekiant palaipsniui suderinti atitinkamų šalių teisės aktus su ES teisės aktais, pirmenybė buvo teikiama tiek aplinkos aspektams, susijusiems su EIB projektais, tiek patiems aplinkos projektams. Be to, EIB tiesiogiai arba panaudodama bendrąją paskolų priemonę remia MVĮ ir kitas pramonės iniciatyvas, visų pirma tiesiogines užsienio investicijas, ir ypač tas, kuriose dalyvauja partneriai iš ES.

Viduržemio jūros regione Banko skolinimas pagal įsipareigojimą yra vykdomas daugiausia pagal Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių investicijų ir partnerystės programą (EVJRVIPP), siekiant paremti konkrečių šalių ekonominę plėtrą. EIB skolinimas skirtas individualiems investiciniams projektams remti, o naudojant bendrąjį paskolų mechanizmą – mažesniems projektams ir MVĮ remti, tuo pačiu stiprinant įvairių šalių finansinį sektorių.

Be skolinimo pagal EuroMed II 2000–2007 m. įsipareigojimą ir skolinimo Tarybos prašymu, Bankas, neturėdamas biudžeto garantijų, toliau tęsė skolinimo iš nuosavų išteklių programą pagal EVJRVIPP.

Pagal įsipareigojimą EIB skolinimą iš nuosavų šaltinių papildo palūkanų subsidijos (paskoloms aplinkos sektoriui) ir Banko administruojamas rizikos kapitalas iš ES biudžeto šaltinių. Šie veiksmai sekė po to, kai 2003 m. buvo įkurtas Techninės pagalbos EVJRVIPP paramos fondas, kuris naudoja Europos Komisijos pagal MEDA reglamentą skirtas lėšas.

---

[4] Teisinis pagrindas: Tarybos sprendimai 97/256/EB, 98/348/EB, 98/729/EB, 99/786/EB, 2000/24/EB su pakeitimais, padarytais Tarybos sprendimais 2000/688/EB, 2000/788/EB, 2001/777/EB ir 2001/778/EB.

[5] 2004 m. gruodžio 22 d. Taryba (2005/48/EB) patvirtino naują 500 mln. EUR įsipareigojimą, kuris dabar yra įgyvendinamas.

2004 m. buvo sudarytas specialus EVJRVIPP papildantis paketas, kad būtų galima atlikti išsamesnes rizikos paskirstymo operacijas, ir įkurti patikos fondą pagal kitų tarptautinių finansinių institucijų bendro finansavimo fondus.

Skolinimas buvo tęsiamas pagal Turkijos specialiąją veiklos programą, todėl visos turėtos lėšos buvo panaudotos.

Azijoje ir Lotynų Amerikoje Bankas finansuoja projektus, kurie domina tiek Bendriją, tiek atitinkamas šalis, įskaitant bendrą finansavimą su ES paskolos gavėjais, technologijų perdavimą, bendradarbiavimą energetikos ir aplinkos apsaugos srityse.

Pietų Afrikos Respublikoje Banko tikslas – prisidėti prie sėkmingo šalies pertvarkymo ir plėtros programos įgyvendinimo.

EIB veiklos nuo 2000 m. apžvalga pateikiama priede (žr. 2.3.1 lentelę).

2.3.2. Skolinimas

Suskirstymą pagal šalį ir sektorių galima rasti priede (žr. 2.3.2 lentelės a–d punktus).

2.3.3. Rizikos pasidalijimas

Tarybos sprendime 2000/24/EB[6] su pakeitimais numatoma Bendrijos visuotinė garantija 65 % bendros pasirašytų paskolų sumos. Pagal rizikos pasidalijimo sistemą, EIB paskoloms su ne vyriausybės projektų garantijomis, Bendrijos suteikiama garantija padengia tik politinę riziką, tuo tarpu paskoloms su vyriausybės projektų garantijomis taikoma Bendrijos garantija padengia visų rūšių riziką. Bankas pareikalautų Bendrijos garantijos atskirai paskolai tik tada, jeigu tokios paskolos projekto garantija neužtikrintų lėšų grąžinimo Bankui.

Rizikos pasidalijimas iki 2004 m. gruodžio 31 d. yra nurodytas priede (žr. 2.3.3 lentelės a ir b punktus) pagal esamus įsipareigojimus.

2.3.4. Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis

Šalyse, kurios iki 2004 m. gegužės 1 d. buvo šalimis kandidatėmis narystei ES, stojančiose šalyse ir šalyse kandidatėse Banko veikla yra nuolat vykdoma pagal ES pagalbos šalių kandidačių pasirengimo stojimui programą, ypač finansuojant investicijas, kuriomis siekiama integruoti šių šalių infrastruktūrą į ES infrastruktūrą, ir padedant MVĮ. Kai įmanoma, projektai yra bendrai finansuojami su kitomis institucijomis. Todėl Banko veikla yra dalis suderinto požiūrio, taikomo glaudžiai bendradarbiaujant su Komisija, ir, kai tinkama – su atitinkamose šalyse dirbančiomis tarptautinėmis finansų institucijomis.

---

[6] Tarybos sprendime 2000/24/EB su pakeitimais Bankas raginamas „siekti ne Vyriausybės garantijomis apdrausti nuo komercinės rizikos 30 % savo paskolų pagal šį sprendimą, kiek įmanoma pagal įsipareigojimą kiekvienam regionui atskirai. Kai tik bus įmanoma, šis procentas bus padidintas tiek, kiek leis rinka.“ 2004 m. Bankas ir toliau siekė rizikos pasidalijimo tikslo.

Bankas glaudžiai bendradarbiauja įgyvendinant PHARE/ISPA programą, ir yra išplėtojęs produktyvius santykius – tai labai vertina šalys gavėjos. Be PHARE paramos, kuri dažnai teikiama ikiinvesticiniu etapu reikiamoms studijoms parengti ir techninei pagalbai suteikti įgyvendinant EIB projektus, Bankas taip pat bendradarbiauja su PHARE bendrai finansuodamas infrastruktūrinius projektus.

Bendro finansavimo įnašai į 2004 m. EIB finansuotus projektus nurodyti priede (2.3.4–2.3.6 lentelės). Papildomi projektai buvo bendrai finansuojami pagal Banko pasirengimo stojimui programą, kuriai ši ataskaita netaikoma.

2.4. Lomė ir Kotonu konvencijų valstybės signatarės: skolinimas

Bendras EIB skolinimas AKR ir užjūrio šalyse ir teritorijose (UŠT) 2004 m. sudarė 440 mln. EUR, iš kurių 62 mln. EUR buvo iš Banko nuosavų išteklių, o 378 mln. EUR – iš rizikos kapitalo (žr. 2.4 lentelę)[7].

3. SKOLINIMO POVEIKIS BIUDŽETUI

Skolinimas daro įtaką Sąjungos biudžetui, kai tokiam skolinimui suteikiamos Bendrijos garantijos, palūkanų subsidijos ar specialios sąlygos, palyginamos su skolintojui rizikingomis operacijomis.

3.1. Biudžeto garantijos

2004 m. gruodžio 22 d. Taryba nusprendė suteikti Europos investicijų bankui Bendrijos garantiją nuostoliams, susijusiems su paskolomis, suteiktomis tam tikrų rūšių projektams Rusijoje, Ukrainoje, Moldovoje ir Baltarusijoje (2005/48/EB). Suteiktų kreditų bendra aukščiausia riba yra 500 mln. EUR, o EIB galės naudotis išskirtine 100 % Bendrijos garantija.

2004 m. gruodžio 22 d. Taryba nusprendė iš dalies pakeisti Sprendimą 2000/24/EB, taip atsižvelgdama į Europos Sąjungos plėtrą ir Europos kaimynystės politiką (2005/47/EB).

Naujos aukščiausios ribos kiekvienam regionui yra tokios (EUR):

Pietryčių kaimynai	9 185 milijonų
Vidužemio jūros šalys	6 520 milijonų
Lotynų Amerika ir Azija	2 480 milijonų
Pietų Afrikos Respublika	825 milijonų
Turkija	450 milijonų

Taigi bendras garantijos limitas yra 19 460 mln. EUR, o Komisijos biudžetas padengia 65 % šios sumos (palyginti su 70 % pagal ankstesnį įsipareigojimą). Naujajame sprendime EIB raginamas ieškoti kitų (komercinės) garantijos šaltinių iš savo finansinių tarpininkų, kai tai įmanoma, ir nustato 30 % limitą kaip siektiną lygį (palyginti su 25 % pagal ankstesnį įsipareigojimą).

---

[7] EIB metinė investicinės priemonės ataskaita pagal Kotonu pasirašytą AKR ir ES partnerystės susitarimą http://www.eib.org

Ši garantijos programa baigsis 2007 m. sausio 31 d; ji gali būti automatiškai pratęsta šešiems mėnesiams, jeigu nebus pasiektas paskolos limitas.

Be to, Komisijos biudžetas padengia 65 % maksimalios Turkijai numatytos 600 mln. EUR sumos (TERRA), kurios atžvilgiu neprašoma taikyti rizikos pasidalijimo sistemos.

2004 m. (penktaisiais naujojo įsipareigojimo metais) EIB iš viso pasirašė 2 844 mln. EUR sumos paskolų sutarčių. Dėl to bendras skolinimas pagal naująjį įsipareigojimą padidėjo iki 13 620 mln. EUR – tai sudaro 70 % limito, o rizikos pasidalijimo lygis jau sudaro 20,8 % paskolų, dėl kurių pasirašytos sutartys.

Su garantijomis susijusi situacija išsamiai apibūdinta Komisijos šešių mėnesių ataskaitoje apie garantijas, dengiamas iš bendrojo biudžeto[8].

3.2. Palūkanų subsidijos

Palūkanų subsidijos buvo suteiktos pagal keletą Bendrijos programų tiek Sąjungoje, tiek už jos ribų. Tarybos prašymu Komisija šiuo klausimu parengė bendrą įvertinimo ataskaitą[9]. Dauguma šių programų yra baigtos ir neturi įtakos biudžeto išlaidoms. Priedo 3.2 lentelėje išvardijamos programos, kurios vis dar yra įgyvendinamos, taip pat nurodyta suma palūkanų subsidijų, išmokėtų per ataskaitinius metus.

3.3. Rizikos kapitalas

Pagal sutartis su Vidužemio jūros valstybėmis ir pagal Lomė konvenciją EIB suteikia lengvatines paskolas specialiomis trukmės ar skolos konsolidavimo sąlygomis; tai leidžia tokias paskolas vertinti kaip kapitalo investicijas. Vidužemio jūros regione vykdomos operacijos yra finansuojamos iš bendrojo biudžeto, AKR regione – iš Europos plėtros fondo (EPF) biudžeto. Operacijų suskirstymas yra pateiktas priede (žr. 2.4 lentelę).

[8] KOM(2005) 306 ir SEK(2005) 915.

[9] 2000 m. rugsėjo 6 d. KOM(2000) 524.